

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Zdroje financování střední školy zřízené krajem

Financial Resources of Secondary School Established by the Region

Student: Roman Marcinka

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Mgr. Hana Fachinelli, Ph. D.

Šumperk 2010

Zadání bakalářské práce

Student:

Roman Marcinka

Studijní program:

B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6202R055 Veřejná ekonomika a správa

Specializace:

01 Veřejná ekonomika a správa

Téma:

Zdroje financování střední školy zřízené krajem
Financial Resources of Secondary School Established by the Region

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Vznik a zásady financování právnické osoby vykonávající činnost střední školy zřízené krajem
3. Analýza zdrojů financování střední školy
4. Zhodnocení výsledků hospodaření
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, K.; TÉGL, P. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací*.

Olomouc: Anag, spol. s r.o., 2009. 152 s. ISBN 978-80-7263-546-7.

PEKOVÁ, J.; PILNÝ, J.; JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vyd. Praha: Aspi, 2008. 712 s. 978-80-7357-351-5.

REKTORÍK, J.; HYÁNEK, V.; MALÝ, I.; ŠELEŠOVSKÝ, J. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. 2. akt. vyd. Praha: Ekopress, 2007. 309 s. ISBN 978-80-86929-29-3.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr.Mgr. Hana Fachinelli, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2009

Datum odevzdání: 07.05.2010

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Zdroje financování střední školy zřízené krajem“ vypracoval samostatně s použitím informačních zdrojů uvedených v seznamu literatury.

V Šumperku dne 9. července 2010

.....

vlastnoruční podpis autora

Obsah

1. Úvod	1
2. Vznik a zásady financování právnické osoby vykonávající činnost střední školy zřízené krajem	3
2. 1. Zřízení střední školy	4
2. 1. 1. Zřizovatelé středních škol	4
2. 1. 2. Charakteristika školské příspěvkové organizace	5
2. 1. 3. Legislativní normy	6
2. 1. 4. Zřizovací listina	7
2. 2. Pravomoci a povinnosti střední školy	9
2. 2. 1. Pravomoci a povinnosti PO	9
2. 2. 2. Fondové hospodářství	10
2. 2. 3. Ostatní hospodaření	12
2. 3. Zdroje financování střední školy	14
2. 3. 1. Finanční prostředky z jiných rozpočtů	18
2. 3. 2. Ostatní finanční prostředky	20
2. 4. Odpovědnost, kontrola a porušení rozpočtové kázně	20
2. 4. 1. Odpovědnost za přijaté prostředky	20
2. 4. 2. Kontrola	21
2. 4. 3. Porušení rozpočtové kázně	21
3. Analýza zdrojů financování střední školy	22
3. 1. Základní charakteristika školy	22
3. 2. Základní zdroje financování – výnosy z hlavní činnosti školy	25
3. 3. Doplnkové zdroje financování – výnosy z doplňkové činnosti školy	28

3. 4. Porovnání výsledků hospodaření se zdroji z hlavní a doplňkové činnosti	28
3. 5. Celkový pohled na zdroje financování	29
4. Zhodnocení výsledků hospodaření	31
4. 1. Dlouhodobý záměr hospodaření	31
4. 2. Zhodnocení cíle práce	34
5. Závěr	35
Seznam použité literatury	38
Seznam zkratk	
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
Seznam příloh	
Přílohy	

1. Úvod

Vzdělávání má více hodnot. Jde především o výchovu, poznávání a vědomosti, ale jedná se i o etické, morální, sociální a další hodnoty jako je demokracie občanské společnosti, soudržnost společnosti s posilováním individuality, kulturněhistorické evropanství a další globalizace, konkurenceschopnost a prosperita, ochrana životního prostředí a udržitelný rozvoj atd.

Stát zajišťuje jako svou veřejnou službu pro své občany **vzdělání** a tím podporuje politiku demokratického státu na rovný přístup ke vzdělání všem. Při zachování svobodné občanské vůle je garantována rovnost příležitostí a zabezpečeno jednotné vzdělání pro lid v České republice.

Základní a střední vzdělání ve škole se posuzuje jako veřejný statek¹, proto je největší část školství v ČR dotována z některého veřejného rozpočtu. U středního školství se jedná převážně o rozpočty státu a kraje. Stát a kraj nejen přispívá svými prostředky na školství, ale také tento veřejný statek spotřebovává a tím více ovlivňuje vzdělávání a jeho kvalitu. Avšak větší mírou ovlivňuje kvalitu vzdělávání dostatek finančních prostředků, které jsou včas u provozovatele školy. Protože u vzdělávání jde i o statky privátní, je dostatečné množství občanů, kteří jsou ochotni se na vlastní vzdělávání spolupodílet a část vzdělání si uhradit ze svých prostředků. Tito občané navštěvují za účelem svého vzdělání soukromé školy, kterým za tyto vzdělávací služby poskytují své finanční prostředky. V naší zemi je ale veřejné středoškolské vzdělávání bezplatné, stejně jako povinná školní docházka, což je deklarováno v Listině základních práv a svobod.

Vzdělání je v České republice prováděno na základě **vícezdrojového financování** školství, kde je rozhodující část výdajů hrazena z rozpočtu státu. Další podíl financí je vynakládán z rozpočtů krajů a obcí. Nejmenším podílem je zastoupena finanční část soukromá.

¹ HALÁSEK, D; SKŘÍDLOVSKÁ, E. a kol. *Veřejný sektor*. Ostrava: VŠB - TU, 1999. 273 s. ISBN 80-7078-717-1.

Hlavní zaměření práce je na problematiku financování středoškolského vzdělávání, na zdroje financování střední školy zřízené krajem, jejich alokace, problematika financování, na efektivní čerpání finančních prostředků z veřejných fondů.

Cílem práce je popsat, od kterých právních subjektů získává zdroje financování střední škola zřízená krajem a analyzovat soulad politiky krajského školství se získanými finančními zdroji u střední školy zřízené krajem.

K dosažení cíle byly použity metody popis a analýza. Struktura, řazení a problematika jednotlivých kapitol postupuje od popisných obecných informací ke konkrétním ukazatelům analýzy u vybrané střední školy. Kapitoly postupně popisují fungování školství v České republice a kraji, strategické doklady dlouhodobých záměrů vzdělávání, nejdůležitější právní předpisy a legislativní normy pro oblast středoškolského vzdělávání ve zřizování a zakládání, financování, účtování, správě a dalších právech, vznik příspěvkové organizace ve školství a její základní charakteristiku, pravomoci a povinnosti školy, fondové peněžní hospodářství, stravování, půjčky, dary a zakládání právnických osob. Popisy a analýzy zdrojů financování střední školy zřízené krajem jsou uvedeny v kapitolách o rozpočtech, dotacích, příspěvcích a grantech. Dále jsou kapitoly rozvedeny v závazných a orientačních ukazatelích, investičních a neinvestičních příspěvcích, programech EU a nerozpočtovaných finančních prostředcích. Zhodnocení výsledků hospodaření je obsahem kapitol, které se týkají konkrétního příkladu střední školy zřízené krajem. Kapitola závěru vyhodnocuje výsledky celé práce. Jsou zde uvedeny společenské přínosy, principy hospodárnosti a prospěšnosti, vliv inspekci. V neposlední řadě je popsán cíl práce. Použité informace jsou uvedeny v kapitole Seznam použité literatury a v odkazech Poznámka pod čarou.

Pro řešení jednotlivých kapitol byly potřebné informace čerpány z odborné knižní literatury, zákonných ustanovení, dokumentů Krajského úřadu Olomouckého kraje a z interních materiálů Střední odborné školy a Středního odborného učiliště v Šumperku.

2. Vznik a zásady financování právnické osoby vykonávající činnost střední školy zřízené krajem

Aby mohla oblast vzdělávání dobře fungovat, je potřeba s náležitým předstihem vytvořit předpokládané potřeby v budoucnosti. Pro tento účel se pro vzdělávací systém připravují **strategické dokumenty**. Mezi tyto strategické dokumenty patří dlouhodobé záměry vzdělávání v České republice, ale i dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoj vzdělávací soustavy v krajích. Doklady dlouhodobých záměrů jsou považovány za závazné, protože je zpracováním pověřen krajský úřad, který ho předává Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy k vyjádření. Následně dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji předkládá rada kraje zastupitelstvu kraje ke schválení.

Vzdělávací středoškolský systém je v České republice regulován zákonnými předpisy. Nejdůležitější právní předpisy, které upravují oblast středního školství, jsou především školský zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. **Právní regulace financování** středního školství není jednoduchá, není v rámci jednoho právního odvětví, ale podléhá zejména zákonným normám finančního, účetního, správního a obchodního práva.

Dle Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání - ISCED (International Standard Classification of Education, zpracována a vydána UNESCO) je střední škola zařazena do stupně ISCED 3 – **vyšší sekundární**.²

² http://www.ostrava.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/systematicka_cast_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced97

2. 1. Zřízení střední školy

Právnícké osoby vykonávající činnost středních škol a jsou zřizovány různými zřizovateli. Tomu odpovídá i právní forma existence středních škol.

2. 1. 1. Zřizovatelé středních škol

- a) Neziskové organizace jako jsou občanská sdružení, církve a náboženské společnosti zřizují církevní školy, školské právnícké osoby a obecně prospěšné společnosti.
- b) Podnikatelé zřizují akciové společnosti, společnosti s ručením omezeným, školské právnícké společnosti a obecně prospěšné společnosti.
- c) Veřejná správa:

Stát - Ministerstva obrany, vnitra a spravedlnosti zřizují školy a školská zařízení ve formě organizačních složek státu,

- MŠMT ve formě školské právnícké osoby nebo příspěvkové organizace.

ÚSC - Obce zřizují především předškolní zařízení a základní školy,

- Kraje zřizují nejvíce školské právnícké osoby nebo příspěvkové organizace.

S ohledem na zaměření práce je podrobněji zaměřena pozornost na střední školy zřizované územním samosprávným celkem, v tomto případě krajem.

Právní forma **školské právnícké osoby** dává kraji možnost převést určitý majetek přímo na školu a přenést větší odpovědnost na ředitele školy. Škola pak může mít svou vlastní budovu i vlastní učební prostředky, nebo může získávat dar, z něhož se nemusí zodpovídat kraji. Musí k tomu ale dostat od kraje oprávnění. Vzájemný vztah kraje a školy k majetku musí být uveden ve zřizovací listině. V současné době si chce většina krajů zachovat větší vztah ke svému majetku, a proto střední školy zůstávají příspěvkové organizace.

Nejen kraje, ale i ostatní zřizovatelé ve veřejné správě zachovávají vztah ke svému majetku. V České republice jsou veřejná školská zařízení a školy převážně příspěvkovými organizacemi, které nevytváří národní důchod a patří do nevýrobní sféry. Ke krytí svých výkonů a potřeb čerpají prostředky z národního důchodu. Z pohledu ekonomického nezahrnujeme školy mezi subjekty zřízené k podnikání z důvodu, že nejsou schopny krýt svou činnost z vlastních příjmů, protože své výkony poskytují ve většině případů bezplatně a nebyly zřízeny za účelem tvorby zisku.

Schválením státního rozpočtu jsou finanční prostředky na školství v resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT)³. Jsou to základní dotační prostředky určené pro úhradu nákladů ve školství v ČR. MŠMT při financování školství používá závazné ukazatele a limity. Tyto ukazatele ovlivňují prostředky na platy zaměstnanců ve školství a také jejich počet, dále mají vliv na ostatní platby. Ministerstvo ukazateli nejen ovlivňuje finanční zdroje ve školství, ale například garantuje meziroční nárůst platů a reguluje průměrný měsíční plat v resortu školství, nebo reguluje zaměstnanost. Z důvodu snižujícího se počtu narozených dětí bude MŠMT postupně regulovat snižování počtu zaměstnanců u středního školství a bude se snažit uspokojit studium vysokoškolské.⁴

2. 1. 2. Charakteristika školské příspěvkové organizace

Z právního pohledu je veřejná střední škola zřízená krajem školská právnická osoba s právní formou **příspěvková organizace**.

Školské příspěvkové organizace jsou právnické osoby, hospodařící s finančními prostředky přijatými z rozpočtu zřizovatele, státního rozpočtu a státních fondů, s prostředky svých fondů, s prostředky získanými vlastní činností a svou doplňkovou činností.⁵ Finanční příspěvky od zřizovatele slouží pro úhradu nákladů na provoz školy a investiční transfery.

³ REKTOŘÍK, J. a kol. *Ekonomika veřejného sektoru*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 219 s. ISBN 80-210-2045-8.

⁴ PEKOVÁ, J.; PILNÝ, J.; JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*, 3. vyd. Praha: ASPI, 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

⁵ MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, K.; TÉGL, P. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací*. Olomouc: ANAG, spol. s r. o., 2009. 152 s. ISBN 978-80-7263-546-7.

Školská příspěvková organizace je na výsledku svého hospodaření hmotně zainteresována. Každý rok má sestaven vyrovnaný hospodářský výsledek, ale základem zainteresovanosti je **zlepšený hospodářský výsledek**, kdy při uzavření roční činnosti jsou výnosy vyšší než náklady. Pro efektivnější využití ekonomického potenciálu včetně lidských zdrojů může škola provádět doplňkovou činnost, avšak prostředky získané z této činnosti musí být využity ke zkvalitnění hlavní činnosti, kvůli které byla školská příspěvková organizace zřízena. Přímý finanční vztah je napojen na rozpočet zřizovatele formou příspěvku nebo odvodu školské příspěvkové organizace, přitom musí škola dodržovat plánovaný vyrovnaný rozpočet a finanční vztahy k rozpočtu státu a svého zřizovatele. Vyrovnaný rozpočet školské příspěvkové organizace může obsahovat jen výnosy a náklady související s činnostmi, které byly zahrnuty ve zřizovací listině, jsou jí ustanoveny zákonem nebo jí byly nařízeny.

2. 1. 3. Legislativní normy

V České republice je právo na vzdělání definováno v Listině základních práv a svobod. Podle svých schopností má každý občan právo na **bezplatné vzdělání** v základních a středních školách.⁶

Mezi základní legislativní normu patří školský zákon č. 171/1990 Sb., o soustavě základních, středních a vyšších odborných škol. Tento zákon posiluje samostatnost škol, které v právních vztazích vystupují svým jménem a mají odpovědnost, vyplývající z těchto vztahů.

Zákonem o **státní správě a samosprávě** ve školství č. 564/1990 Sb., byla reorganizována státní správa a uzákoněna samospráva ve školství.

Právní rámec příspěvkové organizace (PO) se řídí zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.⁷ Tento zákon stanoví zejména pravidla pro hospodaření obcí, měst a krajů, pravidla pro sestavování

⁶ Zákon č. 2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s. 17. Dostupný též z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb01-93.pdf>>.

rozpočtů, poskytování dotací atd. Stanoví, jaké právnické osoby mohou být územními samosprávnými celky zřizovány. Jedním z typů takovýchto právnických osob jsou i příspěvkové organizace.

V zákoně o rozpočtových pravidlech stojí vztah mezi zřizovatelem – krajem a ním zřízenou školskou příspěvkovou organizací. Samotné zakládání a zřízení PO musí upravovat zřizovací listina s povinnými náležitostmi. Zákon č. 250/2000 Sb. upravuje postupy při rozdělení, splnutí, sloučení a zrušení příspěvkových organizací. Zákon dále stanoví základní pravidla pro financování hospodaření příspěvkových organizací a pro nakládání s peněžními fondy, a to investičním fondem, rezervním fondem, fondem kulturní a sociální potřeb a fondem odměn. V zákoně lze nalézt části, které se vztahují na hospodaření PO, na majetek zřizovatele, na úvěry a půjčky, na dary atd.

2. 1. 4. Zřizovací listina

Zákon č. 250/2000 Sb. řeší základní situaci, ze které kraj zřizuje PO, která má **samostatnou právní subjektivitu**. Kraj může zřídit PO tehdy, když některá z činností, která by jinak spadala do jeho kompetence, je natolik složitá nebo specifická, že je nezbytné, aby byla samostatně řízena. Dále ze zákona vyplývá, že činnosti, pro které může být PO zřízena, má veřejnospolečenský charakter a má vést k hospodářskému využití majetku kraje.

Zřizovací listina určuje základní pravidla fungování PO a vymezuje její činnost, pravomoci a povinnosti a odpovědnost vůči zřizovateli. Zřizovací listina je individuální právní akt, který má právně závazný charakter zejména pro PO, která ním byla zřízena. Podle zákona o krajích tuto zřizovací listinu schvaluje zastupitelstvo kraje a nelze tuto listinu měnit metodickými pokyny ani sděleními, či jinými akty, které by vydal pouze odbor, který v rámci praktické činnosti organizaci řídí nebo spravuje.⁸

⁷ MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, K.; TÉGL, P. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací*. Olomouc: ANAG, spol. s r. o., 2009. 152 s. ISBN 978-80-7263-546-7.

⁸ MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, K.; TÉGL, P. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací*. Olomouc: ANAG, spol. s r. o., 2009. 152 s. ISBN 978-80-7263-546-7.

„Zřizovací listina musí obsahovat:

- a) úplnou a přesnou identifikaci zřizovatele,
- b) název, sídlo a IČ zřizované příspěvkové organizace,
- c) vymezení hlavního účelu a předmětu činnosti,
- d) označení statutárních orgánů a způsob jednání jménem organizace,
- e) vymezení svěřeného majetku,
- f) vymezení práv tak, aby organizace mohla hospodařit se svěřeným majetkem a plnit hlavní účel,
- g) vymezení okruhů doplňkové činnosti,
- h) vymezení doby, na kterou je organizace zřízena.“⁹

PO se **zapisuje do obchodního rejstříku (OR)**. Návrh na zápis do OR podává zřizovatel. První zápis vždy zřizovatel, v průběhu trvání PO může provádět i PO sama. Jedná se zejména o změnu sídla, statutárních orgánů, vymezení hlavní či doplňkové činnosti atd.

„Skutečnosti zapisované v části **Základní údaje** se dokládají:

- a) rozhodnutí o zřízení PO,
- b) zřizovací listinou PO,
- c) oprávněním k doplňkové činnosti,
- d) listinou osvědčující právní důvod užívání místností, v nichž je umístěno sídlo PO,
- e) dokladem o přidělení identifikačního čísla,
- f) kopií rozhodnutí správního úřadu vydaného podle zvláštního zákona vyznačenou doložkou právní moci.

⁹ Zákon č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3557.

Skutečnosti zapisované v části **Statutární orgán** se dokládají:

- a) rozhodnutím o jmenování nebo odvolání statutárního orgánu,
- b) písemným prohlášením, z něhož plyne souhlas zapisované fyzické osoby se zápisem nebo změnou zápisu do OR; podpis na prohlášení musí být úředně ověřen; nebo,
- c) veřejnou listinou, z níž plyne souhlas této osoby s jejím zápisem do OR,
- d) čestným prohlášením statutárního orgánu podle § 381 obchodního zákoníku.¹⁰

Pokud nejsou skutečnosti zapisované do OR řádně doloženy, a to ani na základě výzvy soudu k odstranění vad podání, návrh na zápis nedoložených skutečností soud odmítne.

2. 2. Pravomoci a povinnosti střední školy

2. 2. 1. Pravomoci a povinnosti PO

PO hospodář se svěřeným majetkem v rozsahu stanoveném zřizovací listinou. PO nabývá majetek pro svého zřizovatele. Zřizovatel může stanovit, ve kterých případech je k nabytí takového majetku třeba jeho předchozí písemný souhlas. Do svého vlastnictví může PO nabýt pouze majetek potřebný k výkonu činnosti, pro kterou byla zřízena.

Způsob nabytí majetku PO je:

- a) bezplatným převodem od svého zřizovatele,
- b) darem s předchozím písemným souhlasem zřizovatele,
- c) děděním, nebo
- d) jiným způsobem na základě rozhodnutí zřizovatele.¹¹

¹⁰ MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, K.; TÉGL, P. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací*. Olomouc: ANAG, spol. s r. o., 2009. 152 s. ISBN 978-80-7263-546-7, str. 58.

¹¹ Zákon č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3557.

2. 2. 2. Fondové hospodářství

PO vytváří své peněžní fondy. Zůstatky peněžních fondů se po skončení roku převádějí do následujícího roku. Zákon stanoví základní pravidla pro nakládání s peněžními fondy.

Rezervní fond

Rezervní fond (RF) se tvoří ze zlepšeného výsledku hospodaření PO na základě schválení jeho výše zřizovatelem po skončení roku, sníženého o případné převody do fondu odměn. Zlepšený výsledek hospodaření PO je vytvořen tehdy, jestliže skutečné výnosy jejího hospodaření jsou spolu s přijatým provozním příspěvkem větší než její provozní náklady. Rozdělení zlepšeného výsledku hospodaření do RF a do fondu odměn schvaluje zřizovatel. Zdrojem rezervního fondu mohou být též peněžní dary a prostředky z dotací na úhradu provozních výdajů z rozpočtu EU, podle mezinárodních smluv.

RF používá PO:

- a) k dalšímu rozvoji své činnosti,
- b) k časovému překlenutí dočasného nesouladu mezi výnosy a náklady,
- c) k úhradě případných sankcí uložených jí za porušení rozpočtové kázně,
- d) k úhradě své ztráty za předchozí léta.

Zřizovatel může dát PO souhlas k tomu, aby část svého RF použila k posílení svého investičního fondu.¹²

Investiční fond

Investiční fond (IF) vytváří PO k financování svých investičních potřeb.

Jeho zdrojem jsou:

- a) odpisy z hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku prováděné podle zřizovatelem schváleného odpisového plánu,

¹² Zákon č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3557.

- b) investiční dotace z rozpočtu zřizovatele,
- c) investiční příspěvky ze státních fondů,
- d) výnosy z prodeje svěřeného dlouhodobého hmotného majetku jestliže to zřizovatel podle svého rozhodnutí připustí,
- e) dary a příspěvky od jiných subjektů, jsou-li určené nebo použitelné k investičním účelům,
- f) výnosy z prodeje majetku ve vlastnictví PO,
- g) převody z RF ve výši povolené zřizovatelem.

IF PO používá:

- a) k financování investičních výdajů
- b) k úhradě investičních úvěrů nebo půjček,
- c) k odvodu do rozpočtu zřizovatele, pokud takový odvod uložil,
- d) k posílení zdrojů určených na financování údržby a oprav majetku.¹³

Ke krytí investičních potřeb lze se souhlasem zřizovatele použít též investičních úvěrů nebo půjček.

Fond odměn

Fond odměn (FO) je tvořen ze zlepšeného výsledku hospodaření (zainteresovanost) PO, a to do výše jeho 80 %, nejvýše však do výše 80 % stanoveného nebo přípustného objemu prostředků na platy. Tvorbu FO provede PO na základě schválení výše zlepšeného výsledku hospodaření a jeho rozdělení zřizovatelem. Z FO se hradí odměny zaměstnancům. Přednostně se z FO hradí případné překročení prostředků na platy.

¹³ MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, K.; TÉGL, P. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací*. Olomouc: ANAG, spol. s r. o., 2009. 152 s. ISBN 978-80-7263-546-7, str. 116.

Fond kulturních a sociálních potřeb

Fond kulturních a sociálních potřeb (FKSP) je tvořen základním přídělem na vrub nákladů PO z ročního objemu nákladů zúčtovaných na platy a náhrady platů, popřípadě na mzdy a náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost, na odměny a ostatní plnění za vykonávanou práci. FKSP je naplňován zálohově z roční plánované výše v souladu s jeho schváleným rozpočtem. Vyúčtování skutečného základního přídělu se provede v rámci účetní závěrky. FKSP je tvořen k zabezpečení kulturních, sociálních a dalších potřeb a je určen zaměstnancům v pracovním poměru k PO, žákům středních odborných učilišť, interním vědeckým aspirantům, důchodcům, kteří při prvním odchodu do starobního nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně pracovali u PO, případně rodinným příslušníkům zaměstnanců a jiným fyzickým nebo i právnickým osobám. Další příjmy, výši tvorby a hospodaření s FKSP stanoví Ministerstvo vyhláškou.¹⁴

2. 2. 3. Ostatní hospodaření

Stravování a stravovací služby

Závodní stravování zabezpečuje PO ve vlastních zařízeních závodního stravování nebo prostřednictvím jiné právnické osoby, fyzické osoby nebo organizační složky státu pro své zaměstnance, žáky středních odborných učilišť nebo speciálních odborných učilišť, odborných učilišť a učilišť, pokud není jejich stravování zajištěno podle zvláštních právních předpisů, žákům, studentům a vědeckým aspirantům po dobu jejich činnosti v OP, pokud není jejich stravování zajištěno podle zvláštních právních předpisů. PO může v souladu s kolektivní smlouvou zabezpečit závodní stravování ve vlastních stravovacích zařízeních též důchodcům, kteří v ní pracovali při odchodu do důchodu, a zaměstnancům činným u PO na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. PO může poskytnout závodní stravování též občanům, k jejichž stravování se zavázala smlouvou o závodním stravování s jinou právnickou osobou, fyzickou osobou nebo organizační složkou státu, a zaměstnancům jiných zaměstnavatelů, kteří jsou u ní na pracovní cestě nebo pro ni jinak činní. Náklady na závodní stravování a jejich úhrady upraví Ministerstvo financí vyhláškou.

¹⁴ MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, K.; TÉGL, P. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací*. Olomouc: ANAG, spol. s r. o., 2009. 152 s. ISBN 978-80-7263-546-7, str. 117.

Úvěry, půjčky a ručení PO

PO je oprávněna uzavírat smlouvy o půjčce nebo o úvěru jen po předchozím písemném souhlasu zřizovatele. Tento souhlas se nevyžaduje v případě půjček zaměstnancům z FKSP. K dočasnému krytí svých potřeb může získat od svého zřizovatele návratnou finanční výpomoc, jestliže je její vrácení zabezpečeno jejími rozpočtovými výnosy běžného roku, nejpozději však do 31. března následujícího roku. PO není oprávněna zajišťovat závazky.

Nákupy na splátky

PO může pořizovat věci nákupem na splátky nebo smlouvou o nájmu s právem koupě jen po předchozím písemném souhlasu zřizovatele.

Nakládání s cennými papíry

PO není oprávněna nakupovat akcie či jiné cenné papíry. Přijímat je jako protihodnotu za své pohledávky vůči jiným subjektům je oprávněna jen s předchozím písemným souhlasem zřizovatele. PO nesmí vystavovat nebo akceptovat směnky, ani být směnečným ručitelem.

Poskytování darů

PO není oprávněna poskytovat dary jiným subjektům, s výjimkou obvyklých peněžitých nebo věcných darů svým zaměstnancům a jiným osobám ze svého FKSP.

Zřizování a zakládání právnických osob

PO nesmí zřizovat nebo zakládat právnické osoby a nesmí mít majetkovou účast v právnické osobě zřízené nebo založené za účelem podnikání.¹⁵

¹⁵ Zákon č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3557.

2. 3. Zdroje financování střední školy

Vytváření veřejných statků veřejným sektorem v oblasti středoškolského vzdělávání je závislé na potřebě materiálního zabezpečení veřejným sektorem. Jedná se o přímé materiální zabezpečení u PO a o důchod, který je ke krytí části nákladů produkovaných veřejných statků.

Veřejné služby ve středoškolském vzdělávání jsou financovány i od soukromých osob. Toto financování vede k efektivnímu využití všech zdrojů. Důvodů, proč jsou veřejné služby financovány ze soukromých zdrojů, je několik. Učební pomůcky a učebnice jsou bezplatně poskytovány střední školou jen podle stanovených zákonných předpisů, a tak si musí studenti některé učební pomůcky a učebnice nakoupit za své peníze. Dalším důvodem je, že veřejné zdroje nepostačují na všechny náklady, které škola potřebuje, a proto musí použít soukromé zdroje, např. vyhotovení duplikátu vysvědčení, kopie dokumentů atd. Nedílnou součástí soukromých financí pro školu jsou i dary. Jedná se o dobrovolné financování středoškolského vzdělávání.

Nejvýraznějším finančním znakem všech veřejných škol je významná vazba na veřejný rozpočet. Důvod můžeme spatřit v tom, že se jedná převážně o příspěvkové organizace, které jsou zřizovány jako neziskové a tato neziskovost je veřejným rozpočtem z větší části kompenzována.

Největší pravidelné finanční prostředky ze státního rozpočtu jsou poskytovány ve formě **dotací** prostřednictvím Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Peníze přichází škole z rozpočtu kraje. Druhé největší pravidelné finanční prostředky, které se nazývají **příspěvky**, poskytuje zřizovatel – kraj.

K největším nepravidelným finančním prostředkům patří **granty**, které poskytuje Evropská unie ze svých strukturálních fondů.

Organizace a správa

O organizaci a správu na úseku veřejného středoškolského vzdělávání v kraji se starají státní správa, samospráva a jednotlivé subjekty veřejného práva v rozsahu jejich působnosti a jejich pravomocí. Do státní správy patří ústřední orgán státní správy – vláda, ústřední správní orgán pro oblast školství – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, správní úřad s celostátní působností – Česká školní inspekce,¹⁶ správní úřad se všeobecnou působností při výkonu přenesené působnosti – orgány kraje a územní odborné správní úřady – školní inspektoráty. Do samosprávy patří veřejnoprávní korporace a jejich orgány – orgány kraje, právnické osoby veřejného práva pro výkon veřejné správy – příspěvkové organizace (střední školy).

MŠMT stanovuje republikové normativy, pro krajské normativy členění a rozhodné stanovení jednotky výkonu, zásady pro zvýšení, ukazatele pro jejich výpočet, zabezpečuje možnost získat finance z programů MŠMT a EU, poskytuje kraji dataci, kontroluje nakládání s datačními prostředky, vytváří závazné pokyny pro vypořádání prostředků ze státního rozpočtu.

Správní úřad - Česká školní inspekce vykonává v celostátní působnosti inspekční činnost podle plánu hlavních úkolů a schválení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Další činnost je závislá na podnětech a stížnostech.

Krajský úřad stanoví krajské normativy, rozepisuje a poskytuje prostředky školním právnickým osobám, vypořádává prostředky ze státního rozpočtu, zpracovává a vyhodnocuje hospodaření škol, kontroluje přenesené informace škol do státních registrů.

Normativy

Finanční prostředky jsou z veřejných rozpočtů vyčísleny podle výkonu. Jednotka výkonu je stanovena na jednoho vzdělávaného studenta. Jedná se o normativní metodu

¹⁶ REKTOŘÍK, J. a kol. *Ekonomika veřejného sektoru*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 219 s. ISBN 80-210-2045-8.

výpočtu. Jedny normativy jsou stanoveny v rámci republiky a druhé v rámci kraje. K rozlišení rozdílů mohou sloužit i místní normativy. Republikové normativy slouží k rozdělování prostředků ze státního rozpočtu, kdy kraje tyto prostředky nepřerozdělují, ale poskytují přímo do rozpočtu jednotlivých škol.

Při systému jednotlivých normativů vzniká střední škole téměř nenapadnutelný a automatický nárok přidělování finančních prostředků podle počtu vzdělávaných studentů. Tento systém přispívá také k průhlednějšímu financování střední školy a usnadnění kontroly výdajů na vzdělávání. Systémem se posílila rozhodovací možnost kraje a rozdělování veřejných zdrojů se přiblížilo k jednotlivým regionům, a tím k občanovi.

Do normativů jsou zahrnuty i činnosti, které jsou u střední školy poskytovány mimo vzdělávání. Jedná se o doplněk v hlavní činnosti a patří sem například ubytování studentů v domově mládeže, stravování studentů ve školní jídelně, výchovné poradenství u psychologicko-pedagogického pracovníka školy.

Za školní rok vede škola ve své **matrice počet studentů** v jednotlivých formách studia a jednotlivých oborech, lůžek na domově mládeže, stravovaných ve školní jídelně, nebo u jiných stanovených normativních ukazatelů a podle vedeného počtu se škole poskytují z veřejných rozpočtů finanční prostředky. Přitom je škola omezena maximálním počtem přijatých uchazečů ve **školském rejstříku**.

Republikové normativy jsou stanoveny tak, aby plnily veřejnoprávní zásady, mezi které patří hospodárnost, objektivnost, spravedlnost, kontrolovatelnost atd. Finanční prostředky poskytované jednotlivým středním školám z kapitoly MŠMT, jsou zasílány přes rozpočty krajů a krajské úřady přidělují zaslané prostředky ze svého rozpočtu přímo do rozpočtů jednotlivých škol. Rozpočtové prostředky musí být použity jen k účelu, který byl předem určen.

Střední škola zřízená krajem (SŠZK) hospodaří s peněžními prostředky získanými vlastní činností a s peněžními prostředky přijatými z rozpočtu kraje, ze státního rozpočtu a z rozpočtu jiných samosprávných celků. Dále hospodaří s prostředky svých peněžních

fondů, s peněžními dary od fyzických a právnických osob, včetně peněžních prostředků poskytnutých z Národního fondu a ze zahraničí.

SŠZK dále hospodaří:

a) s dotací na úhradu provozních výdajů, které jsou nebo mají být kryty z rozpočtu Evropské unie, včetně stanoveného podílu státního rozpočtu na financování těchto výdajů,

b) s dotací na úhradu provozních výdajů podle mezinárodních smluv, na základě kterých jsou České republice svěřeny peněžní prostředky z finančního mechanismu Evropského hospodářského prostoru, z finančního mechanismu Norska a programu švýcarsko-české spolupráce.¹⁷

Pokud se poskytnuté prostředky nespotebují do konce kalendářního roku, převádějí se do rezervního fondu jako zdroj financování v následujících letech a mohou se použít pouze na stanovený účel. V rezervním fondu se tyto zdroje sledují odděleně. Prostředky, které na stanovený účel nebyly použity, podléhají finančnímu vypořádání se státním rozpočtem za rok, ve kterém byl splněn účel, na který byla dotace poskytnuta.

Kraj poskytuje příspěvek na provoz SŠZK zpravidla v návaznosti na výkony nebo jiná kritéria jejích potřeb. Pokud SŠZK vytváří ve své doplňkové činnosti zisk, může jej použít jen ve prospěch své hlavní činnosti. Kraj může SŠZK povolit jiné využití tohoto zdroje.

SŠZK může kraj uložit odvod do svého rozpočtu, jestliže:

- a) její plánované výnosy překračují její plánované náklady, a to jako závazný ukazatel rozpočtu,
- b) její investiční zdroje jsou větší, než je jejich potřeba užití podle rozhodnutí kraje,
- c) porušila rozpočtovou kázeň.

¹⁷ Zákon č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3557.

2. 3. 1. Finanční prostředky z jiných rozpočtů

Z ekonomického hlediska jde u rozpočtovaných finančních prostředků o přidělování finančních prostředků SŠZK prostřednictvím odboru školství krajského úřadu (OŠ KÚ). Do působnosti OŠ KÚ patří přidělování finančních prostředků na mzdy, učebnice, školní pomůcky a potřeby, výdaje spojené s výukou a investice.

Rozpočtované finanční prostředky získává SŠZK v rámci regionálního školství z více zdrojů a jejich výše je ovlivněna počtem žáků a nákladovostí poskytovaného vzdělání.

Ze státního rozpočtu

Mezi hlavní příjem SŠZK patří dotace, kterou poskytuje ze svého **rozpočtu MŠMT** prostřednictvím OŠ KÚ. Tato dotace z MŠMT je stanovena základním principem normativní metodou a představuje neinvestiční výdaje (NIV). OŠ KÚ rozepíše finanční prostředky podle krajských normativů ve struktuře:

1) závazných ukazatelů	- prostředky na platy
2) orientačních ukazatelů	- zákonné odvody
	- příděl do FKSP
	- ostatní NIV

Mimo hlavní příjem z rozpočtu MŠMT má škola možnost se zapojit do samostatně vyhlášených programů MŠMT a získat finanční prostředky na podporu a rozvoj speciálního vzdělávání, jako je program na vybavení učeben informační technologií, nebo podporu v sociální sféře, jako je program podpory romských žáků a náhradní stravování žáků. Jsou programy, které se týkají prevence kriminality, protidrogové politiky aj.

Další prostředky ze státního rozpočtu dostává SŠZK při souběžném financování s programy EU. Některé programy EU mají zahrnutou povinnost spolufinancování státu.

Od svého zřizovatele

Dalším hlavním příjmem SŠZK patří příspěvky z **rozpočtu Krajského úřadu**. OŠ KÚ zasílá finanční prostředky na vlastní provoz SŠZK. Jedná se z pohledu ekonomie o dva různé příspěvky:

- 1) neinvestiční příspěvek na provoz
- 2) neinvestiční příspěvek na odpisy

I z rozpočtu zřizovatele jsou poskytovány SŠZK mimo hlavní příjem další finanční prostředky, které jsou investiční i neinvestiční. Jedná se o prostředky, které slouží k opravám a údržbě, dofinancování informačních technologií, na nájemné, dofinancování evropských vzdělávacích programů, předfinancování projektů EU aj.

Vztah rozpočtu SŠZK k rozpočtu kraje lze během roku změnit v neprospěch SŠZK jen ze závažných, objektivně působících příčin. Rozpočet kraje zprostředkovává vztah SŠZK ke státnímu rozpočtu, k rozpočtu Regionální rady regionu soudržnosti a k Národnímu fondu.

Od jiného poskytovatele

Mezi jiné poskytovatele finančních prostředků patří například jiné ÚSC nebo zahraničí. Převážně se jedná o prostředky z **programů EU**, při vyhlašování programů Sokrates, Phare a Comenius. Všechny tyto prostředky jsou před připsáním na účet školy upřesněny na stanovený účel použití a podléhají ve stanoveném termínu vyúčtování a kontrole výdajů.

Rozdělení prostředků na jednotlivé použití

- a) Výuka – nákup a vytváření učebnic a učebních pomůcek, pořádání exkurzí, stáží, konání maturit a závěrečných zkoušek atd.,
- b) produktivní práce studentů – nákup materiálů a energií,
- c) akce a soutěže – výlety, zájezdy, zájmové vyžití,

- d) sociální podpora – sociální pomoc studentům, sociální stipendia,
- e) investice – zabezpečení potřeb školy financemi a materiálem,
- f) granty – subvence na vzdělávání z strukturálních fondů Evropské unie.

Získané rozpočtované finanční prostředky patří mezi závazné ukazatele rozpočtu SŠZK.

2. 3. 2. Ostatní finanční prostředky

Škola může po souhlasu zřizovatele a uvedení ve zřizovací listině provádět **doplňkovou činnost**, jestliže si plní cíle a úkoly v hlavní činnosti, využívá odbornost zaměstnanců a hospodárně svěřený majetek, činnost není ztrátová a navazuje na hlavní činnost, má živnostenské oprávnění k podnikání. Z doplňkové činnosti má škola příjmy, které musí použít na svou hlavní činnost.

Mezi nerozpočtované finanční prostředky patří dary, pronájem majetku, poplatky aj. Do prostředků, které podléhají kontrole zřizovatele v podobě limitu mzdových prostředků, patří produktivní práce žáků.

2. 4. Odpovědnost, kontrola a porušení rozpočtové kázně

2. 4. 1. Odpovědnost za přijaté prostředky

Největší odpovědnost za rozpočet a využití všech prostředků střední školy má **ředitel**. Svěřené prostředky musí využívat k strategickému řízení, plánovat a rozvíjet školu, navrhovat rozpočet, zajišťovat proces výuky, hodnotit učitele, ostatní pracovníky a studenty, spolupracovat s MŠMT, krajem, městem, obcí, rodiči, radou školy, odborovou organizací, organizacemi v tuzemsku i v zahraničí, ostatními školami atd. Ředitel střední školy má jako

statutární zástupce pravomoci pracovně-právních vztazích, rozhoduje o přijetí nebo nepřijetí studenta, povoluje přerušení studia, vyloučení studenta, uznává předchozí vzdělání atd.¹⁸

2. 4. 2. Kontrola

Poskytnuté veřejné prostředky podléhají **kontrolám**, které jsou součástí řízení školy a zajištění plnění cílů ve veřejném středoškolském vzdělávání. K důležitým cílům kontrol patří zajištění efektivní, účelné a hospodárné nakládání s veřejnými prostředky, dodržování zákonných ustanovení, ochránění před riziky, pro spolehlivé informace řídících pracovníků a odhalení trestné činnosti.¹⁹ Kontroly provádějí ve své působnosti MŠMT, kraje a sami školské PO. Před uskutečněním operace se provádí předběžné kontroly, při vlastním čerpání prostředků se jedná o průběžné kontroly a po vyúčtování jednotlivých operací se prověřují splněná kritéria následnými kontrolami.

2. 4. 3. Porušení rozpočtové kázně

SŠZK se dopustí **porušení rozpočtové kázně** tím, že:

- a) použije finanční prostředky, které obdrží z rozpočtu kraje, v rozporu se stanoveným účelem,
- b) převede do svého peněžního fondu více finančních prostředků, než stanoví zákon nebo kraj,
- c) použije prostředky svého peněžního fondu na jiný účel, než stanoví zákon nebo jiný právní předpis,
- d) použije své provozní prostředky na účel, na který měly být použity prostředky jejího peněžního fondu podle zákona,
- e) překročí stanovený nebo přípustný objem prostředků na platy, pokud toto překročení do 31. prosince nekryla ze svého fondu odměn.

¹⁸ HALÁSEK, D; SKŘÍDLOVSKÁ, E. a kol. *Veřejný sektor*. Ostrava: VŠB - TU, 1999. 273 s. ISBN 80-7078-717-1.

¹⁹ STRECKOVÁ, Y; MALÝ, I. a kol. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. Praha: Computer Press, 1998. 214 s. ISBN 80-7226-112-6.

Za porušení rozpočtové kázně uloží kraj SŠZK odvod do svého rozpočtu ve výši neoprávněně použitých prostředků, a to nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy porušení rozpočtové kázně zjistil, nejdéle však do tří let ode dne, kdy k porušení rozpočtové kázně došlo. Kraj může z důvodu zamezení tvrdosti snížit nebo prominout odvod za porušení rozpočtové kázně na základě písemné žádosti SŠZK.

3. Analýza zdrojů financování střední školy

Pro konkrétní příklad střední školy zřízené krajem je vybraná Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Šumperk, Gen. Krátkého 30 (SOŠ a SOU Šumperk). Z důvodu základní vypovídající schopnosti bakalářské práce jsou následující použita data v této kapitole z interních materiálů SOŠ a SOU Šumperk za pětileté období let 2005 až 2009.

3. 1. Základní charakteristika školy

Zřizovatelem SOŠ a SOU Šumperk je Olomoucký kraj, Jeremenkova 40a, 797 11 Olomouc. Na základě usnesení Zastupitelstva Olomouckého kraje UZ/9/26/2009, ze dne 25. 9. 2009 vyhláší Rada Olomouckého kraje úplné znění zřizovací listiny příspěvkové organizace Olomouckého kraje.

Název: Střední odbornou školu a Střední odborné učiliště, Šumperk, Gen. Krátkého 30

Sídlo: 787 01 Šumperk, Gen. Krátkého 30

IČ: 00851167

Vymezení hlavního účelu a předmětu činnosti: Poskytování výchovy a vzdělání

Označení statutárních orgánů: Statutárním orgánem je ředitel

Způsob jednání jménem organizace: Jménem příspěvkové organizace jedná ředitel jako statutární orgán nebo jím pověřený zástupce tak, že k otisku razítka organizace připojí vlastnoruční podpis.

Vymezení svěřeného majetku: Vymezení majetku ve vlastnictví zřizovatele, který se příspěvkové organizaci předává k hospodaření, je uveden v příloze zřizovací listiny.

Vymezení majetkových práv a povinností: Příspěvková organizace je povinna a oprávněna svěřený majetek spravovat a hospodárně využívat pro plnění hlavního účelu a předmětu činnosti a doplňkové činnosti.

Okruhy doplňkové činnosti: Hostinská činnost, Holičství a kadeřnictví, Obráběčství, Zámečnictví, Nástrojařství, Truhlářství, Podlahářství.

Vymezení doby, na kterou je organizace zřízena: Příspěvková organizace je zřízena na dobu neurčitou.

SOŠ a SOU Šumperk se dělí na jednotlivé součásti. K jednotlivým součástem školy patří SOŠ – Střední odborná škola, SOU – Střední odborné učiliště, ŠJ – Školní jídelna a DM – Domov mládeže.

Zvolená příspěvková organizace poskytuje svým žákům studijní a učební obory. Mezi učební obory patří: Strojní mechanik, Zámečnický, Obráběč kovů, Krejčí, Dřevěné konstrukce, Nábytkářská a dřevařská výroba, Truhlář, Obchodník, Prodavač, Kadeřník, Sklář a mezi studijní obory patří: Dřevařská a nábytkářská výroba – nástavba, Podnikání – nástavba, Provozní technika – nástavba.

SOŠ a SOU Šumperk je účetní jednotka. Účtuje v soustavě podvojného účetnictví a je povinna se řídit zákonnými ustanoveními o vedení účetnictví. Jedná se o zákon č. 563/1991 Sb. o účetnictví, v platném znění a navazující vyhlášku č. 505/2002 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, kdy se jedná o případy účetních jednotek, které jsou ÚSC, PO, státními fondy a organizačními složkami státu, v platném znění. Dále se škola řídí Českými účetními standardy pro účetní jednotky, které jsou ÚSC, PO, státními fondy a organizačními složkami státu. Účetnictví je vedeno na ekonomickém úseku školy za pomoci výpočetní techniky a příslušného programového vybavení. Při aplikaci zákonných ustanovení pro účtování stanovuje škola závaznou směrnou osnovu. Ta se skládá z syntetických účtů (SU), které mají třímístný číselný kód a mají sedm tříd: 0 dlouhodobý majetek, 1 zásoby, 2 peněžní účty, 3 závazky a pohledávky, 5 náklady, 6 výnosy, 9 fondy, závěrky a podrozvaha. Pro podrobnější členění používá škola analytické účty (AU) s dvoumístným číselným kódem. Škola za pomoci směrné účtové osnovy sestavuje účtový rozvrh. Aby mohl zřizovatel plnit svou kontrolní činnost, stanovuje závazné účty pro směrnou účtovou osnovu. Jedná se například o účty pro vedení finančních prostředků ze SR

a z rozpočtu zřizovatele. Účetnictví je vedeno školou v účetních knihách, do kterých patří hlavní kniha a deníky pro banku, dodavatele, DDHM, DHM, odběratele, pokladnu, sklady a vnitřní účtování. Čtvrtletně provádí SOŠ a SOU Šumperk účetní závěrku, která má předepsané výkazy jako je rozvaha, výkaz zisku a ztráty a příloha.

Pro organizační řízení a podrobnější postupy při základních činnostech má SOŠ a SOU Šumperk vypracovány Vnitřní organizační směrnice, které jsou v souladu se zákonnými ustanoveními ČR. Směrnice stanovují práva a povinnosti, pravomoci a odpovědnost, ošetřují činnost v účetnictví a výkaznictví, upravují zásady pro oběh a kontrolu dokladů a určují další provádění výkonů ve škole.

Mezi základní data patří informace o žácích a zaměstnancích SOŠ a SOU Šumperk. Počet žáků se sleduje k 30. září kalendářního roku a je uveden v Tab. 3.1. Na počet žáků navazuje většina prostředků z normativních veřejných rozpočtů. Celkové počty přijatých žáků na SOŠ a SOU Šumperk ovlivňují především dotaci ze státního rozpočtu na přímé náklady na vzdělání.

Tab. 3.1 Počet žáků v SOŠ a SOU Šumperk

rok	2005	2006	2007	2008	2009
Fyzický stav žáků	744	746	735	750	753

Zdroj: SOŠ a SOU Šumperk, Výkaz o ředitelství škol č. R 13 – 01, vlastní zpracování

Počet žáků a normativní počet zaměstnanců pro příjem finančních prostředků se sleduje dvakrát ročně. Poprvé při stanovení výše dotace na platy, příspěvku na provoz a odpisy a další finanční prostředky z veřejných rozpočtů začátkem roku a pro úpravu během roku v září podle změny počtu žáků, která nastane novým školním rokem. Pro tuto práci byl vybrán počet zaměstnanců k prvnímu lednu kalendářního roku. Viz Tab. 3.2

Tab. 3.2 Počet zaměstnanců v SOŠ a SOU Šumperk

rok	2005	2006	2007	2008	2009
Normativní osoby - dle počtu žáků	114,40	111,09	109,13	102,99	100,28
Průměrný eviden. počet zam. ze SR	113,94	111,08	106,45	99,39	102,73
Průměrný eviden. počet zam. ze HČ	2,45	1,58	1,16	1,78	0,95
Průměrný eviden. počet zam. celkem	116,39	112,66	107,61	101,17	103,68

Zdroj: SOŠ a SOU Šumperk, Výkaz o zaměstnancích č. P 1 – 04, vlastní zpracování

3. 2. Základní zdroje financování – výnosy z hlavní činnosti školy

Pro hospodaření s veškerým majetkem se musí SOŠ a SOU Šumperk řídit zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. Vlastní hodnocení hospodaření pro kontrolní činnost zřizovatele provádí škola ve Výročních zprávách, Rozborech hospodaření a Finančním vypořádání dotací. Dokumenty se vytváří podle pokynů pro školské příspěvkové organizace a hodnotí se splnění účelu dotací, hospodářský výsledek, nakládání s fondy, dlouhodobé záměry Olomouckého kraje a další kritéria hospodaření školy.

Do základních zdrojů financování střední školy zřízené krajem patří **dotace ze státního rozpočtu** na přímé náklady na vzdělání, která je pro SOŠ a SOU Šumperk uvedena v Příloze č. 2. Tyto finanční prostředky jsou škole zasílány čtvrtletně, včas a vždy před výplatním termínem mezd. Dotace byla schválena a čerpána každý rok v plné výši 100 %, kromě roku 2007. V tomto roce nebyly čerpány prostředky na odstupné, z důvodu nemoci zaměstnance, ve výši 65 tis. Kč, na úklid sněhu ve výši 20 tis. Kč a na podporu dalšího vzdělávání Schola servis ve výši 11 tis. Kč. Plnění činnosti školy u této dotace bylo 99,73 %. Všechny nevyčerpané finanční prostředky byly vráceny do rozpočtu Olomouckého kraje v řádném termínu. Škola ve sledovaném období čerpala další dotace ze státního rozpočtu a jsou uvedeny v Příloze č. 2 v položce ostatní dotace a přísp. Jedná se o jednorázové finanční prostředky, které mají stanoven přesný účel užití. V roce 2005 se jednalo o dotaci na informační technologie v celkové částce 355 tis. Kč, kterou škola vyčerpana zcela na 100 %.

V roce 2006 bylo na 100 % čerpáno 515 tis. Kč na informační technologie, za podpory ESF a z projektu MŠMT - Rozvoj kapacit dalšího profesního vzdělávání bylo zcela na 100 % čerpáno 1 124 tis. Kč, za podpory ESF a z projektu MŠMT – Zkvalitnění vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání bylo plně na 100 % čerpáno 785 tis. Kč a z projektu romské komunity bylo na 100 % čerpáno 7 tis. Kč. V roce 2007 bylo na 100 % čerpáno 20 tis. Kč na informační technologie, za podpory ESF a z projektu MŠMT – Zkvalitnění vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání bylo plně na 100 % čerpáno 3 576 tis. Kč a z projektu romské komunity bylo 100 % čerpáno 2 tis. Kč. V roce 2008 vyčerpala škola na 100 % dotaci na náhradní stravování žáků ve výši 23 tis. Kč, za podpory ESF a z projektu MŠMT – Zkvalitnění vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání bylo plně na 100 % čerpáno 1 395 tis. Kč a částečně 2 tis. Kč projekt romské komunity, když musela pro nevyužití prostředků na jízdné žákyně vrátit 69,- Kč, což znamená plnění činnosti u této dotace na projekt romské komunity 96,55 %. V roce 2009 čerpala škola na náhradní stravování žáků 18 tis. Kč a z této dotace odvedla v termínu zpět do rozpočtu státu 1 tis. Kč. U této dotace bylo plnění činnosti na 94,12 %. Za celé sledované období neposkytl stát ze svého rozpočtu škole samostatnou investiční dotaci. Na investičních prostředcích školy se ale spolupodílí při projektech z rozpočtu Evropské unie.

Dalším základním zdrojem pro financování SOŠ a SOU Šumperk jsou **příspěvky od zřizovatele**. Olomoucký kraj poskytuje škole pravidelné měsíční finanční příspěvky na provoz, viz Příloha č. 2. Neinvestiční příspěvek na provoz byl školou vyčerpán ve všech sledovaných obdobích na 100 %. Další neinvestiční příspěvek na odpisy vyčerpala škola čtvrtletně také na 100 % u všech sledovaných let. Tento příspěvek se účetně eviduje v investičním fondu, kde slouží na obnovu, údržbu a opravy investičního majetku svěřeného škole k řádnému hospodaření. V roce 2008 obdržela škola investiční příspěvek od Olomouckého kraje ve výši 700 tis. Kč a spolufinancovala opravu školní kuchyně z investičního fondu školy. Příspěvek škola celý vyčerpala na 100 %. Z ostatních příspěvků kraje bylo využito na 100 % v roce 2007 neinvestiční příspěvek na informační technologie 40 tis. Kč. V roce 2008 obdržela škola od zřizovatele v podobě půjčky investiční příspěvek 150 tis. Kč na financování projektů, ale škola vyčerpala 39 tis. Kč a zbývající část 111 tis. Kč převedla časovým rozlišením do roku 2009. Po ukončení projektu v roce 2010 je příspěvek povinna škola vrátit do rozpočtu Olomouckého kraje. Ještě v roce 2009 byl poskytnut a zcela

vyčerpán 100 % příspěvek v celkové výši 10 tis. Kč na informační technologie. Ve stejném roce 2009 dostala škola za podpory EU a z programu Domu zahraničních služeb MŠMZ grant Comenius Partnerství škol v rámci Programu celoživotního učení 340 tis. Kč na tři roky. Z těchto finančních prostředků vyčerpala 51 tis. Kč a 289 tis. Kč převedla časovým rozlišením na následující období. Plně dočerpala zbývající část 111 tis. Kč na financování projektů a vrátila do rozpočtu zřizovatele 150 tis. Kč, protože bylo zahájeno financování projektu. Škola na 100 % vyčerpala programy MŠMT na zvýšení nenárokových složek platů, posílení úrovně odměňování nepedagogických pracovníků a Hustota a Specifika v celkové částce 2 057 tis. Kč. Dále z předfinancování projektu na 36 tis. Kč využila 20 tis. Kč a zbývajících 16 tis. Kč převedla časovým rozlišením do následujícího roku. Ostatní dotace a příspěvky za rok 2009 tak byly využity z 88,20 % a kromě vrácených 150 tis. Kč budou využity v následujících obdobích.

Náklady na hlavní činnost školy byly ve sledovaném období kryty i z vlastních tržeb za výrobky a služby, fondy školy, pojistnými událostmi, ostatními výnosy. Tyto výnosy jsou velmi různorodé a každý má svá specifika. Například tržby za výrobky a služby jsou výnosy, které se chovají podle tržních podmínek v daném místě a čase. Mezi výnosy, které se nejvíce přibližují k 100 % plnění jsou tržby za vlastní výrobky a tržby z prodeje služeb, z toho produktivní práce žáků. U prodeje služeb za stravné a ubytování ve sledovaném období je vypovídací schopnost ovlivněna plánovaným uzavřením domova mládeže pro nevyužívání kapacity žáky, ke kterému došlo v roce 2007. V plnění došlo od roku 2005 až 2009 k největšímu poklesu u stravného na 81,98 % a k největšímu vzestupu v plnění u ubytování na 111,65 %. Finanční prostředky z fondů používá škola pravidelně u fondu odměn na konci ročního účetního období pro výplatu odměn zaměstnanců za nadstandardní výkony. Tyto mzdové prostředky nad stanoveným normativem jsou vypláceny s vědomím zřizovatele na základě pokynu ředitele školy. V rezervním fondu se účtují přijaté dary, které škola dostala od fyzických a právnických osob. Investiční fond SOŠ a SOU Šumperk používala při nutných opravách a údržbě dlouhodobého hmotného majetku dle potřeb. Při použití investičního fondu do 200 tis. Kč s vědomím a nad 200 tis. Kč se souhlasem Olomouckého kraje. Výjimkou je rok 2009, do investičního fondu školy byly z projektu EU, státu a zřizovatele převedené investiční prostředky na výstavbu Centralizace výuky a rozšíření odborných dílen oboru vzdělávání truhlář na pracoviště Rapotín celkem 24 994 tis. Kč a do konce roku vyčerpáno 20 616 tis. Kč, což činí 82,48 % využití na rozestavěnou stavbu. Výnosy z pojistných událostí

a jiné ostatní výnosy mají pro práci zanedbatelnou vypovídací schopnost. Samostatnou položkou výnosů z hlavní činnosti školy jsou tržby z prodeje dlouhodobého majetku (DM). K vlastnímu prodeji DM dochází jen výjimečně, když škola majetek nevyužívá v do budoucna s ním nepočítá. Prodávaný majetek je opotřebovaný a potřebuje opravu, proto je prodej většinou pod zůstatkovou účetní cenou, viz Příloha č. 2.

3. 3. Doplnkové zdroje financování – výnosy z doplňkové činnosti školy

Celkové výnosy z doplňkové činnosti se plní ve sledovaném období na více jak 100 %, kromě roku 2005, kdy se nepodařily výkony u stravného od cizích strávníků a pronájem nevyužívaného majetku se souhlasem Olomouckého kraje. Doplňková činnost byla v SOŠ a SOU Šumperk zisková a její výnos škola použila v hlavní činnosti, viz Příloha č. 3.

3. 4. Porovnání výsledků hospodaření se zdroji z hlavní a doplňkové činnosti

Střední škola má ve zřizovací listině uvedenou doplňkovou činnost (DČ), má živnostenské oprávnění k podnikání a se souhlasem Olomouckého kraje tuto činnost ve sledovaném období prováděla. DČ navazovala na hlavní činnost, škola využívala odbornost svých zaměstnanců a hospodárně se starala o svěřený majetek. DČ nebyla ztrátová a příjmy z ní se použily na hlavní činnost školy. SOŠ a SOU Šumperk plnila cíle a úkoly v hlavní činnosti.

Tab. 3.3 Porovnání výsledků hospodaření z hlavní s doplňkové činnosti

v tis. Kč

Poř. č. řádku	Ukazatel / Rok	2005	2006	2007	2008	2009
1.	Výsledek hospodaření HČ	-132,93	-288,82	-445,20	-272,78	-408,95
2.	Výsledek hospodaření DČ	185,11	375,76	538,56	330,15	528,52
3.	Celkem	52,18	86,94	93,36	57,37	119,57

Zdroj: SOŠ a SOU Šumperk

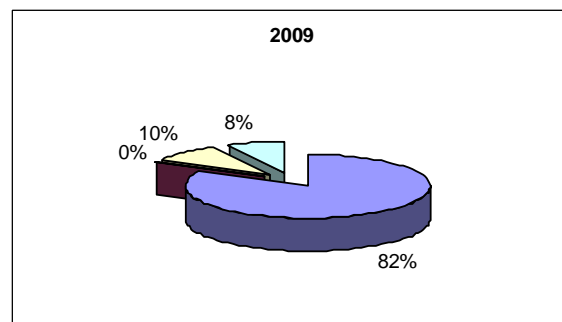
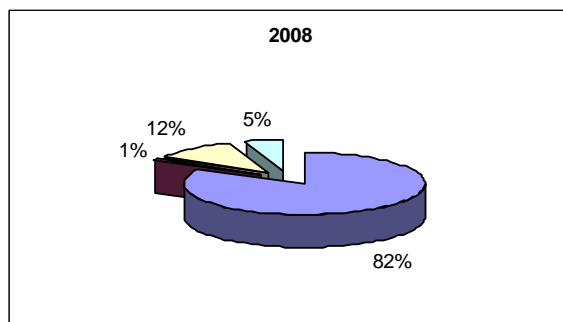
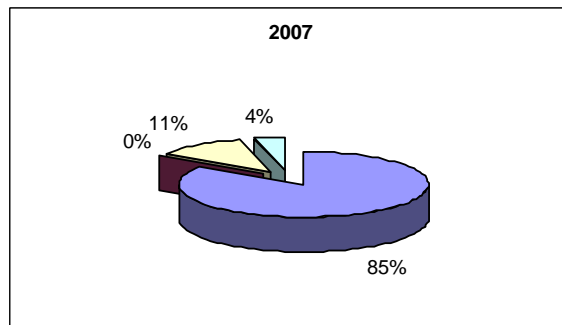
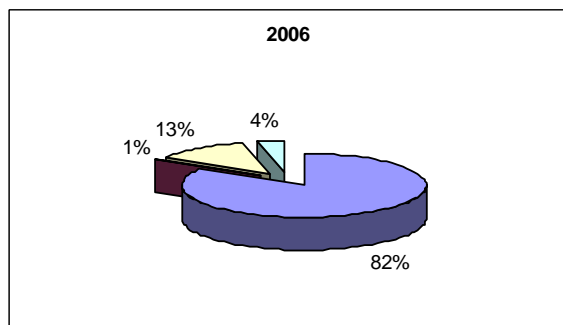
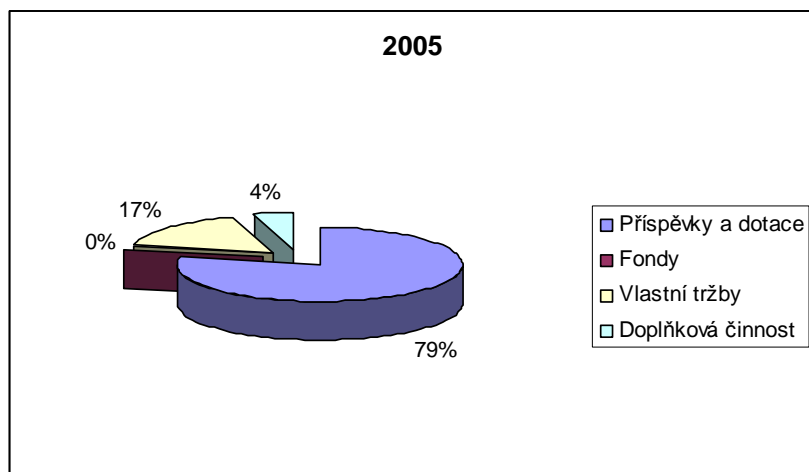
Příjmy z doplňkové činnosti použila škola v letech 2005 až 2009 z větší části na pokrytí ztráty z hlavní činnosti a z menší části se souhlasem zřizovatele jako rozdělení zlepšeného hospodářského výsledku do rezervního fondu a fondu odměn.

3. 5. Celkový pohled na zdroje financování

SOŠ a SOU Šumperk pro svou hlavní činnost - Poskytování výchovy a vzdělání – čerpala finanční prostředky ve formě grantů a dotací z rozpočtu EU, dotací ze státního rozpočtu, příspěvků z rozpočtu kraje, vlastních tržeb za výrobky a služby, prodej dlouhodobého majetku, výnosů za doplňkovou činnost, darů od fyzických a právnických osob z rezervního fondu, vlastních prostředků z investičního fondu a fondu odměn, výnosů z pojistných událostí a ostatních výnosů.

Na všechny přijaté zdroje finančních příjmů, které škola použila ve sledovaném období z dotací, příspěvků, grantů a investičního fondu nad 200 tis. Kč, měla písemný souhlas Olomouckého kraje. Na všechny přijaté zdroje finančních příjmů, které škola použila ve sledovaném období z fondů, vlastních tržeb a doplňkové činnosti provedla písemné oznámení Olomouckému kraji.

Graf 3.1 Celkové grafické porovnání skutečných výnosů z hlavní a doplňkové činnosti ve sledovaném období za jednotlivé kalendářní roky (bez investičních dotací)

Zdroj: SOŠ a SOU Šumperk

4. Zhodnocení výsledků hospodaření

4. 1. Dlouhodobý záměr hospodaření

SOS a SOU Šumperk hospodařila podle dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje. Tento zpracovaný doklad patří mezi základní strategické dokumenty kraje a stanovil základní směry rozvoje v oblasti vzdělávání. Byl zpracován podle zákonného ustanovení školského zákona a provádí se jeho aktualizace po dvou letech. Poslední aktualizovaná a dostupná verze je z roku 2008 a jedná se o třetí zpracování. Zastupitelstvo Olomouckého kraje v souladu s právními předpisy schválilo část dlouhodobého záměru, který byl zpracován na základě Programu rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje z roku 2005, Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2007 zpracované MŠMT, Strategie celoživotního učení ČR a Strategie rozvoje lidských zdrojů. Gestorem Dlouhodobého záměru byl Odbor školství, mládeže a tělovýchovy Krajského úřadu Olomouckého kraje, který úzce spolupracoval s členy Rady Olomouckého kraje, řediteli jednotlivých škol a dalšími zainteresovanými osobami.

Škola svým hospodařením ve sledovaném období navazovala na výchozí stav, střednědobé návrhy a záměry krajského vzdělávání a také na základní strategické dokumenty a dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje.

V důsledku změn na trhu práce škola v doplňkové činnosti:

- a) vytvořila užší propojení vzdělávacího systému se zaměstnavateli,
- b) podporovala jiné formy a stupně vzdělávání s využitím stávajících školských zařízení,
- c) v souvislosti s poklesem počtu dětí předkládala návrhy na optimalizaci svého školského systému.

Strategické směry dlouhodobých záměrů v ČR a v Olomouckém kraji střední škola naplňovala:

- a) rovností příležitostí ve vzdělávání,
- b) kutikulární reformou,
- c) podporou cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií,
- d) tvorbou a zaváděním systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení,
- e) zvyšováním profesionality a zlepšováním pracovních podmínek pedagogických pracovníků,
- f) dalším vzděláváním.

SOŠ a SOU Šumperk uplatnila finanční prostředky v dlouhodobém záměru Olomouckého kraje do strategických návrhů a záměrů v jednotlivých oblastech výchovy a vzdělávání tak, aby:

- a) podporovala nedostatkové a ojedinělé obory v rámci kraje (sklář),
- b) podporovala mimořádně nadané žáky a studenty (přihlášení do odborných soutěží),
- c) zlepšovala vybavenost a podmínky pro studium (počítačové učebny),
- d) podporovala zapojení škol do vzdělávacích projektů realizovaných ve spolupráci se zahraničními školami stejného nebo příbuzného zaměření (Comenius),
- e) realizovala kroky, které vedly ke srovnatelné úrovni v přijímacím řízení na obdobných typech škol,
- f) vytvářela podmínky pro systémový projekt uznávání výsledků dalšího vzdělání, a tím umožnila rozvoj v nabídce dalšího vzdělávání a v systému uznávání výsledků vzdělávání na tomto typu odborných škol (plasty).²⁰

SOŠ a SOU Šumperk hospodařila v souladu s rozpočtovým procesem Krajského úřadu Olomouckého kraje a podle zásad řízení PO. Rozpočet školy schválilo zastupitelstvo a změny, které nastaly v průběhu roku, rada. Škola zpracovala svůj schválení rozpočet

²⁰ OLOMOUCKÝ KRAJ. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje*, Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje, 2008. 92 s. ISBN nemá.

a předložila jej školnímu odboru kraje ke kontrole. Vztah mezi rozpočtem kraje a školou představovaly neinvestiční a investiční příspěvky pouze v rámci hlavní činnosti.

Neinvestiční příspěvky byly tvořeny:

- a) příspěvky na provoz, které byly poskytovány měsíčně ve výši jedné dvanáctiny schváleného ročního objemu,
- b) příspěvky na mzdové náklady, které byly poskytovány měsíčně ve výši jedné dvanáctiny schváleného ročního objemu,
- c) příspěvky na odpisy, které byly čtyřikrát ročně do výše schváleného ročního objemu,
- d) účelové příspěvky, které byly poskytovány na konkrétní účel.

Investiční příspěvky byly poskytovány jednorázově, u větších investičních akcí postupně.

Mezi závazné ukazatele školy schvalované radou kraje patřily:

- a) příspěvky na odpisy, který byly určeny na krytí účetních odpisů majetku,
- b) limity mzdových prostředků, které se nevztahovaly k účelové dotaci,
- c) odvody do rozpočtu kraje, které se týkaly dotacím na pokrytí účetních odpisů.

Do finančního hospodaření školy bylo zařazeno:

- a) přímá dotace mimo rozpočet kraje,
- b) použití zisku z doplňkové činnosti,
- c) přenechání majetku do užívání jiné PO kraje,
- d) návratná finanční výpomoc od zřizovatele.

Další hospodaření školy se týkalo:

- a) prostředků peněžních fondů,
- b) movitého a nemovitého majetku, jeho odpisování a pojištění,
- c) investiční činnosti,
- d) finančního vypořádání dotací a příspěvků,
- e) doplňkové činnosti,
- f) darů,
- g) pohledávek,
- h) účetních výkazů,
- i) rozborů hospodaření a výroční zprávy,
- j) kontroly,
- k) zadávání zakázek,
- l) vnitřních předpisů.²¹

Získané finanční zdroje u střední školy zřízené krajem jsou v souladu s politikou krajského školství a postupně se naplňují úkoly, které jsou spojené s Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje.

4. 2. Zhodnocení cíle práce

Pro školu byly ve sledovaném období z pohledu cíle práce největšími zdroji dotace a příspěvky od MŠMT, od Krajského úřadu Olomouckého kraje a EU. Tyto příjmy se pohybovaly v rozmezí 79 až 85 %. Druhým největším zdrojem byly vlastní tržby za výrobky a služby v rámci hlavní činnosti. Tyto prostředky byly tvořeny převážně produktivní činností žáků v součásti Středního odborného učiliště a získané zdroje byly od fyzických a právnických osob mimo veřejné rozpočty. Další finanční zdroje ze stravování ve školní

²¹ OLOMOUCKÝ KRAJ. *Zásady řízení příspěvkových organizací zřizovaných Olomouckým krajem*, Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje, 2009. 38 s. ISBN nemá.

jídelně a do roku 2007 také finanční zdroje z ubytování v domově mládeže byly od žáků a zaměstnanců. Mezi vlastní zdroje jsou zařazeny i prodeje dlouhodobého majetku, výnosy z pojistných událostí a ostatní výnosy od fyzických a právnických osob mimo veřejné rozpočty. Zdroje z vlastních příjmů se pohybovaly v rozmezí 10 až 17 %. Třetím zdrojem v pořadí byly výnosy z doplňkové činnosti. Doplňková činnost byla tvořena z prodeje služeb v podobě odborných a rekvalifikačních kurzů pro dospělé, prodejem obědů pro cizí strážníky a pronájmem majetku. Tyto příjmy se pohybovaly v rozmezí 4 až 8 %. Příjmy z fondů SOŠ a SOU Šumperk měly na hlavní činnost z ekonomického pohledu malý vliv.

5. Závěr

Bakalářská práce byla zaměřena na zdroje financování střední školy zřízené krajem, protože vzdělání je jeden z hlavních přínosů pro úspěšnost celé společnosti. Vzdělaný občan je výhodou pro společnost v růstu ekonomiky státu, protože je schopen být zaměstnán, vytvářet blahobyt, zvyšovat produktivitu práce a odvádět prostředky do jednotlivých systémů státní správy.

Cílem práce bylo popsat, od kterých právních subjektů získává zdroje financování střední škola zřízená krajem a analyzovat soulad politiky krajského školství se získanými finančními zdroji u střední školy zřízené krajem, za sledované období v roce 2005 až 2009.

K těmto cílům byla zvolena Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Šumperk, Gen. Krátkého 30, které je příspěvkovou organizací Olomouckého kraje.

Po úvodu následuje teoretická část bakalářské práce, kde je popsáno zřízení, charakteristika, pravomoci a povinnosti, zdroje financování, odpovědnost, kontrola a porušení rozpočtové kázně u střední školy. Další část již popisuje a analyzuje u zvolené školy zdroje financování střední školy a pomocí těchto postupů porovnává rozpočet se skutečností u příjmů, porovnává výsledky hospodaření u hlavní a doplňkové činnosti a shrnuje celkový pohled na zdroje financování. V poslední části před závěrem bylo zhodnoceno hospodaření školy. Popisem bylo zjištěno, od kterých právních subjektů získala SOŠ a SOU Šumperk

zdroje financování a že byl soulad politiky krajského školství se získanými finančními zdroji u střední školy zřízené krajem. Analýzou bylo zjištěno, v jakém poměru jsou jednotlivé příjmy školy.

Podle financování středoškolského vzdělávání můžeme usuzovat o neziskovém sektoru, který je netržní a plní produkci užitku s uspokojením potřeb fyzických a právnických osob. Nezisková veřejnoprávní středoškolská organizace může být zisková, ale všechny prostředky získané ze zisku musí použít pro účel, na který byla zřízena, tj. vzdělávání.

Středoškolské vzdělávání ve veřejném sektoru je část národního hospodářství. Prostřednictvím veřejných služeb jde o uspokojování vzdělávacích potřeb občana a celé společnosti z veřejných rozpočtů. Je rozhodováno veřejnou volbou, řízeno a spravováno veřejnou správou a podléhá veřejné kontrole. Vše probíhá ve veřejném zájmu.

Stát rozhoduje o způsobu zajištění veřejných statků a zvažuje **hospodárnost použitých prostředků** ze svého rozpočtu, přitom se snaží docílit efektivnost, ale zároveň stále častěji dochází k přenosu odpovědnosti z vyšší vládní úrovně na nižší vládní úroveň, blíže k občanovi, a tím respektuje jeho právo. Při přenosu odpovědnosti a pravomoci z MŠMT na kraj se přenáší princip hospodárnosti a princip prospěchu občana k veřejným statkům. Dochází k decentralizaci finančních zdrojů rozpočtové soustavy. I když dochází k přenosu rozhodování, a stát není jediným producentem veřejných statků ve středoškolském vzdělávání, přesto vystupuje jako hlavní organizátor ze své mocenské pozice.

Česká republika patří mezi státy s nejvyšší mírou decentralizace školství vůbec. Škola jako příspěvková organizace vystupuje jako **samostatná právnická osoba**. Formálně je většina rozhodování prováděna krajem, ale ředitel školy má **pravomoci statutárního orgánu**. Státní správa vydává závazné právní předpisy, kontroluje jejich plnění a tím formálně zabezpečuje celkovou funkčnost vzdělávání, ale pedagogové mají zaručenou volnost ve výuce a tím mohou lépe vyhovět potřebám vzdělávání. Nesmíme ale zapomenout na to, že mnoho učitelů je ovlivňováno školní inspekcí, regulací vzdělávací nabídky krajem a ministerstvem, a to nemusí vždy vyhovovat všem stanoveným požadavkům škol, studentů, rodičů

a zaměstnavatelů. Střední škola by měla svou **službu ve veřejném zájmu** přizpůsobit požadavkům studentů, jejich rodičů, popřípadě zaměstnavatelům, a ne školským správním úřadům. Ústřední správní orgány zabezpečují práva a povinnosti ve vzdělávání, úroveň vzdělávání, rovnost přístupu ke vzdělání a zákonná ustanovení jasně hovoří o nutnosti financování vzdělávání, ale ve veřejném zájmu demokratické a svobodné společnosti jde přece o dobrovolnou a chtěnou úhradu za vzdělávací služby. Pokud se tento přístup nezmění, nemůže se změnit vzdělávací služba k lepšímu. Doba dostupnosti vzdělání je za námi, teď nastává prohloubení decentralizace, různorodosti a demokratičnosti, ale především podpora veřejnosti přihlásit se o celospolečenskou změnu ve **vzdělávání**.

Seznam použité literatury

a) Knihy

BAKEŠ, M.: *Finanční právo*. 4. aktualizované vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 741 s. ISBN 80-7179-431-7.

BENČO, J. *Veřejný sektor a veřejné služby*. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2005. 186 s. ISBN 80-7314-063-2.

HAMERNÍKOVÁ, B.; KUBÁTOVÁ, K. *Veřejné finance učebnice*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, s. r.o., 2004. 355 s. ISBN 80-86432-88-2.

KINŠT, J.; PAROUBEK J., *Rozpočtová skladba v roce 2007*. 1. vyd. Ostrava: ANAG, 2007. 256 s. ISBN 80-7263-356-2.

MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, K.; TÉGL, P. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací*. Olomouc: ANAG, spol. s r. o., 2009. 152 s. ISBN 978-80-7263-546-7.

MŠMT. *Národní program rozvoje vzdělání v České republice – Bílá kniha*. Praha: Tauris, 2001. 98 s. ISBN 80-211-0372-8.

PEKOVÁ, J.; PILNÝ, J.; JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*, 3. vyd. Praha: ASPI, 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

POMAHAČ, R. *Veřejná správa*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2002. 278 s. ISBN 80-7179-748-0.

REKTOŘÍK, J. *Kontrolní systémy veřejné správy a veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2003. 212 s. ISBN 80-86119-72-6.

REKTOŘÍK, J. a kol. *Ekonomika veřejného sektoru*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 219 s. ISBN 80-210-2045-8.

REKTOŘÍK, J.; HYÁNEK, V.; MALÝ, I.; ŠELEŠOVSKÝ, J. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. 2. akt. vyd. Praha: Ekopress, 2007. 309 s. ISBN 978-80-86929-29-3.

STRECKOVÁ, Y.; MALÝ, I. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. Praha: Computer Press, 1998. 214 s. ISBN 80-7226-112-6.

b) Zákony

Česko. Zákon č. 1/1993 Sb. Ústava ČR. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s. 1. Dostupný též z WWW:

<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb01-93.pdf>>.

Česko. Zákon č. 2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s. 17. Dostupný též z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb01-93.pdf>>.

Česko. Zákon č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1964, částka 19, s. 201.

Dostupný též z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1964/sb19-64.pdf>>.

Česko. Zákon č. 171/1990 Sb. Kterým se mění a doplňuje zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol (školský zákon). In *Sbírka zákonů České republiky*. 1990, částka 30, s. 673.

Dostupný též z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1990/sb030-90.pdf>>.

Česko. Zákon č. 564/1990 Sb. O státní správě a samosprávě ve školství. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1990, částka 91, s. 2097.

Dostupný též z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1990/sb091-90.pdf>>.

Česko. Zákon č. 513/1991 Sb. Obchodní zákoník. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 98, s. 2474.

Dostupný též z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1991/sb098-91.pdf>>.

Česko. Zákon č. 72/1994 Sb. Zákon, kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1994, částka 22, s. 552.

Dostupný též z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1994/sb22-94.pdf>>.

Česko. Zákon č. 129/2000 Sb. O krajích (krajské zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 38, s. 1765.

Dostupný též z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb038-00.pdf>>.

Česko. Zákon č. 218/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 65, s. 3104.

Dostupný též z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb065-00.pdf>>.

Česko. Zákon č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3557.

Dostupný též z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb073-00.pdf>>.

c) Tištěná periodika a další dokumenty

Učitelské noviny: Týdeník pro učitele a přátele školy, 2006 – 2009, roč. 108 – 112, ISSN 0139-5718.

Řízení školy: Odborný měsíčník pro ředitele škol, 2009, roč. VI, ISSN 1214-8679.

Zpravodaj školství Olomouckého kraje: Měsíčník pro předškolní zařízení, školy a školská zařízení, 2009, roč. není uváděn, ISSN nemá.

OLOMOUCKÝ KRAJ. *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v kraji – školní rok 2008/2009*, Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje, 2010. 122 s. ISBN nemá.

OLOMOUCKÝ KRAJ. *Zásady řízení příspěvkových organizací zřizovaných Olomouckým krajem*, Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje, 2009. 38 s. ISBN nemá.

OLOMOUCKÝ KRAJ. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje*, Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje, 2008. 92 s. ISBN nemá.

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
EHP	evropský hospodářský prostor
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
FKSP	fond kulturních a sociálních potřeb
FO	fond odměn
HČ	hospodářská činnost
IČ	identifikační číslo
IF	investiční fond
ISCED	International Standard Classification of Education
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NIV	neinvestiční výdaje
OR	obchodní rejstřík
OŠ KÚ	odbor školství krajského úřadu
PO	příspěvková organizace
RF	rezervní fond
SR	státní rozpočet
SŠZK	střední škola zřízená krajem
ÚSC	územně samosprávní celek
UZ	účelový znak

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

.....

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Základní druhové rozdělení příjmů střední školy zřízené krajem

Příloha č. 2 - Výnosy z hlavní činnosti školy

Příloha č. 3 - Výnosy z doplňkové činnosti školy

Příloha č. 1 - Základní druhové rozdělení příjmů střední školy zřízené krajem

Příjmy	Vlastní příjmy	Investiční	Z prodeje dlouhodobého majetku
		Neinvestiční	Z vlastní činnosti
			Z pronájmu
			Přijaté úroky
			Z prodeje ostatního majetku
			Z vlastních fondů
			Z darů
	Přijaté příjmy	Investiční	Z rozpočtu státu
			Z rozpočtu kraje
			Ze zahraničí
		Neinvestiční	Z rozpočtu státu
			Z rozpočtu kraje
			Ze zahraničí

Zdroj: KONŠT, J.; PAROUBEK, J. Rozpočtová skladba v roce 2010, 3. vyd.
Olomouc: ANAG, spol. s r. o., 2009. 255 s. ISBN 978-80- 7263-556-6, vlastní zpracování

Příloha č. 2 - Výnosy z hlavní činnosti školy

Poř.č. řádku	Rok / Ukazatel	2005			2006			2007			2008			2009		
		Upravený rozpočet	Skuteč- nost	Plnění činnosti (v %)	Upravený rozpočet	Skuteč- nost	Plnění činnosti (v %)	Upravený rozpočet	Skuteč- nost	Plnění činnosti (v %)	Upravený rozpočet	Skuteč- nost	Plnění činnosti (v %)	Upravený rozpočet	Skuteč- nost	Plnění činnosti (v %)
1.	Tržby za vlastní výroby (601)	1 500,00	1 415,31	94,35	1 450,00	1 406,90	97,03	2 000,00	2 070,71	103,54	2 090,00	2 092,37	100,11	1 196,00	1 196,35	100,03
2.	Tržby z prodeje služeb (602)	7 350,00	6 875,87	93,55	5 295,00	5 224,04	98,66	4 100,00	4 156,10	101,37	3 270,00	3 276,52	100,20	3 929,00	3 929,35	100,01
3.	z toho: produktivní práce žáků	3 300,00	3 490,88	105,78	1 500,00	1 501,14	100,08	3 100,00	3 088,97	99,64	2 200,00	2 295,66	104,35	873,00	873,17	100,02
4.	stravné	1 900,00	1 557,55	81,98	1 340,00	1 115,84	83,27	1 100,00	1 077,06	97,91	950,00	952,44	100,26	704,00	704,22	100,03
5.	poplatky za ubytování	210,00	223,00	106,19	180,00	155,33	86,29	20,00	22,33	111,65						
6.	Ostatní výnosy (skup. 64)	1 147,00	1 373,10	119,71	2 132,00	876,58	41,12	470,00	476,19	101,32	1 730,00	1 728,54	99,92	542,00	541,57	99,92
7.	z toho: účet 648 celkem	470,00	468,20	99,62	340,00	342,85	100,84	320,00	328,33	102,60	311,00	305,43	98,21	300,00	303,74	101,25
8.	648: fond odměn				46,00	19,40	42,17	11,00	10,50	95,45	70,00	67,03	95,76	52,00	51,54	99,12
9.	rezervní fond	6,00	6,00	100,00	23,00	23,00	100,00	22,00	22,00	100,00	34,00	34,00	100,00	25,00	25,00	100,00
10.	investiční fond	15,00	14,52	96,80	266,61	266,61	100,00				210,00	207,40	98,76	24 993,52	20 616,33	82,49
11.	649: výnosy z poj.událostí	270,00	271,83	100,68		190,69					60,00	55,23	92,05	25,00	25,28	101,12
12.	jiné ostatní výnosy	60,00	59,93	99,88		270,41		140,00	143,76	102,69	1 180,00	1 182,82	100,24	207,00	207,55	100,27
13.	Tržby z prodeje dlouh.majetku					7,15		20,00	16,68	83,40	18,00	8,55	47,50	4,00	3,61	90,25
14.	Provozní dotace: (691)	44 321,05	44 321,05	100,00	47 549,34	47 549,34	100,00	49 772,69	49 676,69	99,81	47 518,72	47 518,65	100,00	47 918,88	47 628,41	99,39
15.	z toho: příspěvek na provoz	7 723,00	7 723,00	100,00	7 683,00	7 683,00	100,00	7 700,00	7 700,00	100,00	8 081,00	8 081,00	100,00	8 081,00	8 081,00	100,00
16.	dotace na přímé nákl.	34 242,20	34 242,20	100,00	35 066,20	35 066,20	100,00	36 050,52	35 954,52	99,73	34 998,70	34 998,70	100,00	35 227,40	35 227,40	100,00
17.	příspěvek na odpisy	2 000,40	2 000,40	100,00	2 369,00	2 369,00	100,00	2 383,81	2 383,81	100,00	2 221,04	2 221,04	100,00	2 149,03	2 149,03	100,00
18.	přísp.na opravy a údrž.										700,00	700,00	100,00			
19.	ostatní dotace a přísp.	355,45	355,45	100,00	2 431,14	2 431,14	100,00	3 638,36	3 638,36	100,00	1 517,98	1 517,91	100,00	2 461,45	2 170,98	88,20
20.	Výnosy celkem	54 318,05	53 985,33	99,39	56 426,34	55 064,01	97,59	56 362,69	56 396,37	100,06	54 626,72	54 624,63	100,00	53 589,88	53 299,29	99,46

Zdroj: SOŠ a SOU Šumperk

Příloha č. 3 - Výnosy z doplňkové činnosti školy

Poř.č. řádku	Rok / Ukazatel	2005			2006			2007			2008			2009		
		Upravený rozpočet	Skuteč- nost	Plnění činnosti (v %)	Upravený rozpočet	Skuteč- nost	Plnění činnosti (v %)	Upravený rozpočet	Skuteč- nost	Plnění činnosti (v %)	Upravený rozpočet	Skuteč- nost	Plnění činnosti (v %)	Upravený rozpočet	Skuteč- nost	Plnění činnosti (v %)
1.	Tržby z prodeje služeb (602)	1 600,00	1 629,30	101,83	1 240,00	1 281,05	103,31	1 770,00	1 775,57	100,31	1 810,00	1 820,30	100,57	3 452,00	3 451,41	99,98
2.	z toho: stravné	700,00	614,52	87,79	300,00	370,28	123,43	360,00	360,78	100,22	330,00	333,50	101,06	310,00	311,32	100,43
3.	Ostatní výnosy (skup. 64)	300,00	271,83	90,61	300,00	411,51	137,17	370,00	387,87	104,83	700,00	698,11	99,73	620,00	626,32	101,02
4.	z toho: pronájem majetku	300,00	271,83	90,61	300,00	411,51	137,17	370,00	387,87	104,83	700,00	698,11	99,73	620,00	626,32	101,02
5.	Výnosy celkem	2 600,00	2 515,65	96,76	1 840,00	2 062,84	112,11	2 500,00	2 524,22	100,97	2 840,00	2 851,91	100,42	4 382,00	4 389,05	100,16

Zdroj: SOŠ a SOU Šumperk